

MUZEUL ȚĂRII CRIȘURILOR

CRISIA

LI

O R A D E A • 2 0 2 1

Pr. Dr. Ciprian Robotin, *O viață în slujba Bisericii și a națiunii: Episcopul Dr. Demetriu Radu*, Editura Artpres, Timișoara, 2020, 366 p.

Cristian Hoduț

Volumul de față reprezintă o monografie a vieții și activității Episcopului greco-catolic Demetriu Radu, lucrare editată la împlinirea a 100 de ani de la sfârșitul tragic al acestuia în atentatul din Parlamentul României, care a avut loc în data de 8 decembrie 1920.

Cartea se bucură de o prefață semnată de P.S.S. Virgil Bercea, Episcop greco-catolic de Oradea, în care se evidențiază importanța acesteia, atât pentru Biserica Greco-Catolică, cât și pentru Eparhia de Oradea – al cărei păstor a fost, vrednicul de pomenire, Episcopul Demetriu Radu. Preasfinția Sa pune în lumină meritele acestui martir pentru susținerea culturii și a Bisericii: „a ridicat multe biserici pentru lauda lui Dumnezeu, a așternut calea pentru construirea primei biserici greco-catolice în București, a introdus predicile în limba română la Catedrala „Sf. Iosif” din București, a fost un mare susținător al școlilor confesionale, cu deosebire ale celor din Blaj, Beiuș și Oradea, edificiile ridicate la Oradea îi amintesc peste timpuri numele, Academia Teologică, a cărei construcție a început-o, și mai ales Palatul Episcopal Greco-Catolic”. Totodată, P.S.S. Virgil Bercea nu ezită să menționeze, în câteva cuvinte, aprecierea sa față de părintele Robotin, care s-a implicat într-un studiu de cercetare deosebit complex, adăugând pasiunea pentru studiu, exigența și răbdarea și, în special, afectivitatea față de Episcopul Demetriu Radu.

Lucrarea continuă cu o scurtă prezentare a subiectului de către prof. univ. dr. Viorel Faur, după care urmează „Cuvântul înainte al autorului, în care abordează „istoriografia problemei”, prezentând sumar pașii pe care i-a parcurs până la elaborarea acestei lucrări.

Monografia vieții și, mai ales, a activităților desfășurate de Episcopul Radu a beneficiat de o atență recompunere a acestor părți. Dificultatea de care s-a lovit cercetătorul a fost „golul istoric” cauzat de suprimarea Bisericii Române Unite în timpul regimului comunist. Investigațiile în arhive au rămas lacunare, deoarece o mare parte din arhivele Bisericii nu sunt încă accesibile cercetării. Documentele arhivistice nu pot înlocui acele lucrări necesare care nu s-au putut scrie în acea perioadă.

Primul capitol al lucrării conține, aproape integral, împrejurările în care Demetriu Radu a fost investit ca Episcop de Lugoj. De asemenea, sunt trecute în revistă și atribuțiile acestuia la consolidarea instituției, a învățământului confesional și a restaurării unor așezăminte bisericesti și școlare. Aceasta a reprezentat prima etapă a perioadei sale episcopale, în care s-a pregătit pentru provocările de mai târziu, fapt ce-l vom observa în unul dintre capitolele mai încheiate ale lucrării despre ctitoriile Episcopului Radu la Oradea. Ctitoria cea mai reprezentativă a fost Palatul Episcopal din Oradea, o construcție demnă de un ierarh modern în contextul epocii de atunci. Nu au fost excluse, desigur, nici celelalte realizări ale sale, precum: demersurile pentru completarea edificiilor celor două școli secundare greco-catolice din Beiuș – gimnaziul superior și școala civilă de fete.

Părintele Ciprian Robotin a considerat necesar să surprindă și contextul național și eclezial al vremii, amintind rolul confesiunii greco-catolice în cadrul evenimentelor petrecute în timpul autonomiei bisericesti din perioada păstoririi Mitropoliților Ioan Vancea (1869-1892) și Victor Mihály de Apșa (1895-1918). În aceeași ordine de idei, se face remarcabil și modul de organizare internă a Bisericii – astfel au fost aduse în discuție rolul capitlului catedral și lista canonicilor

capitulari care au activat în timpul păstoririi sale ca Episcop de Lugoj, iar apoi al celor din timpul păstoririi sale la Oradea. În acest context, a considerat că este necesară și prezentarea succintă a unei schițe monografice a bisericii din Rădești, satul natal al Episcopului.

Începând cu capitolul al V-lea se revine la cursul firesc al subiectului abordat și se fac unele comentarii despre pregătirea teologică a preoților din Eparhia de Oradea sub păstoria Episcopului Radu și, mai ales, despre implicarea acestuia în unele evenimente și manifestări politice ale vremii sale. Astfel, autorul a încercat să surprindă fapte demne de atenția Episcopului, care a știut să militeze pentru cauza națională prin modalități specifice și permise unui ierarh.

În ultimul capitol al cărții este prezentat sfârșitul tragic al Episcopului Demetriu Radu în urma atentatului din Parlamentul României, organizat de bolșevici.

Anexele documentare de la finalul cărții sunt foarte utile pentru un pasionat în cercetările istorice. De asemenea, aparatul critic, foarte bogat în detalii, deschide uși spre mai multe căi de cercetare.

În aproape toate cazurile, exactitatea și numărul detaliilor folosite pentru argumentarea diferitelor idei fascinează cititorul pasionat de istorie. Nume de persoane, zile, descrieri destul de exacte ale unor locuri și situații pot fi identificate de-a lungul întregii cărți, prin aceasta devenind un instrument de lucru și o resursă primă pentru cercetătorul istoriei Bisericii Române Unite și nu numai.

Putem concluziona că autorul cărții prezentate a realizat o revalorificare a „unei istorii uitate”, bazându-se, în special, pe lucrările predecesorilor săi, pe care i-a menționat în partea introductivă, și pe propriile investigații documentare asupra vieții și activității episcopului Demetriu Radu.